

Habsburkové se snažili vládnout neomezeně, omezovali pravomoci různých úřadů, v nichž rozhodovali šlechtici. Obyvatelstvu se snažili nařizovat, jak má žít a jakou víru vyznávat.

Rozpory mezi Habsburky a českou šlechtou nakonec vedly k vojenskému střetu císařské habsburské armády a vojska českých pánů – 8. listopadu **1620** se odehrála **bitva na Bílé Hoře**, ve které zvítězili Habsburkové.

Vůdcové povstání a boje proti Habsburkům byli potrestáni: na Staroměstském náměstí v Praze bylo v roce 1621 popraveno 27 českých pánů, jiným byl zabaven majetek. Lidé se museli podříditi všem habsburským nařízením a příkazům – kdo se nechtěl podříditi, musel odejít z Čech.

Ve velké části Evropy v té době začaly velké ozbrojené náboženské boje, které trvaly řadu let – těmto bojům říkáme **třicetiletá válka** (1618–1648). Války se účastnila většina velkých evropských států.

Zpustošeny byly hlavně země ve střední Evropě – několikrát tudy protáhla vojska, která rabovala a plenila celé oblasti. Řada vesnic zanikla, města byla zčásti vylidněna. Lidé umírali nejen v bojích, ale i díky nemocem a hladomoru.

Třicetiletá válka nejvíc zasáhla venkovské obyvatelstvo – část polí nebyla dlouho obdělávána, lidé byli nuceni pracovat na statcích šlechty a platit řadu různých poplatků (za prodej na trhu, za provozování řemesla atd.), pro muže byla povinná vojenská služba. Proto se poddaní na venkově začínají bouřit, na konci 17. století proběhla řada selských povstání, ale situace se nijak výrazně nezměnila. Nejznámější z těchto povstání je vzpoura Chodů, kterou vedl Jan Sladký Kozina.

I ve městech ubýlo obyvatel, kromě Prahy měla města spíš venkovský charakter. Třicetiletá válka ochromila i řemesla a obchod. Řemeslníci a kupci z menších měst měli vlastní hospodářství – obdělávali pole za městskými hradbami, chovali hospodářská zvířata. Řemeslníci se sdružovali do cechů (= sdružení řemeslníků z jednoho oboru – např. cech pekařský, hrnčířský, plátenický) a své výrobky prodávali na jarmarcích.

Ve městech ale nežili jen řemeslníci a obchodníci, žili tam také advokáti, písaři, kněží, učitelé, studenti, tovaryši, sluhové a služky, ale i početná městská chudina (tuláci, žebráci).

Po skončení třicetileté války upadalo i školství. V té době český vzdělanec **Jan Amos Komenský** navrhl změny ve způsobu vyučování – děti se mají nejprve učit ve svém mateřském jazyce, vyučování má být názorné (obrázky, modely) a srozumitelné. Děti se nemají trestat bitím.

Školní docházka tehdy nebyla povinná – děti od šesti do dvanácti let se učily číst, psát a počítat (nižší škola). Dalším stupněm školy byla gymnázia, nejvyšším stupněm byla univerzita. Na gymnáziích a univerzitách mohli studovat pouze chlapci a vyučovalo se v latině, vyučovali tam vzdělaní mniši.